

Oponentní posudek na bakalářskou práci

Marie Žižková, *Vztah Ruské federace k ruským menšinám v „blízkém zahraničí“* (Praha: IMS FSV UK, 2012), 54 stran včetně projektu, anglického summary a bibliografie.

Bakalářská práce Marie Žižkové si klade za cíl analyzovat vztah Ruské federace vůči ruské diaspoře v zemích bývalého Sovětského svazu v letech 1992 až 2008. Po stručném úvodu otevírá samotný výklad historicko-geografický přehled osídlení na ruské periferii od carských dob do rozpadu Sovětského svazu na přelomu 80. a 90. let minulého století. V následujících kapitolách již přibližuje konceptuální základy politiky Ruské federace vůči krajanům v nově nezávislých státech za vlády Borise Jelcina a Vladimira Putina a konečně rozporuplný vztah mezi deklarovanými zahraničně politickými prioritami a reálnou politikou demonstruje pak na příkladě ruského přístupu vůči regionu Střední Asie a Pobaltí. Nastíněný záměr včetně úkolů a cílů, které si autorka vytyčila, jako takový bezpochyby dává smysl a vzbuzuje nemalá očekávání. O to větší zklamání, pokud jde o samotné zpracování takto pojatého zadání.

Práce je jako celek dost nevyrovnaná, a to jak co do úrovně zpracování, zejména hloubky vlastní analýzy, tak i co do tematického pokrytí natolik mnohvrstevnatého fenoménu, jako je politika Kremlu vůči ruským krajanům. Obsahuje množství faktografických chyb, omylů a zjednodušených tvrzení. Ty zčásti mohou být pouhá přehlédnutí bez většího vlivu na věrohodnost výkladu, protože s těmito údaji autorka dál nijak nepracuje ani netvoří součást žádného argumentačního řetězce (mj. počet Rusů žijících v Tádžikistánu – str. 23; údajné státní jazyky v Kyrgyzstánu – str. 24; status ruštiny v Kazachstánu – str. 24; vzhledem k tomu že autorka nerozlišuje mezi procenty a procentními body a že statistické údaje zpravidla uvádí bez reference ke konkrétnímu časovému bodu či období, lze jen stěží udávaná data podrobit jakékoli verifikaci či interpretaci). Zčásti naopak ale mohou vyvolávat i otázky stran autorčiny základní orientace v sledované problematice. Pojednávajíc o oddělení Podněstří od Moldavska (str. 38), tak např. autorka tvrdí, že „neexistovala žádná oficiální

podpora z Ruské federace" (zajímalo by mě v této souvislosti, o čem se tedy podle autorky posledních dvacet let vedou rozhovory mezi Kišiněvem a Moskvou, když ne o odchodu resp. dalším pobytu ruských vojsk v oblasti; autorčino vidění separatismu na ukrajinském Krymu o několik řádek níže tamtéž na str. 38). Situaci v odtrženeckých gruzínských provinciích Jižní Osetii a Abcházii, vyústivší v létě 2008 v invazi do Gruzie, motivovanou oficiálně právě ochranou ruských občanů před genocidou, odbyla autorka jednou větou (str. 37) s odkazem, že „není relevantní k tématu" (OK – proč ale pak tedy ten dlouhý úvod přibližující různá pojetí ruského národa, s tím že se autorka sama, jak říká, drží „primárně definice občanské" – str. 15). Stejně tak mi ani není moc jasné, podle jakého klíče autorka vybírala aspekty ruské krajanské politiky, které hodlá dále sledovat, a v čem tolikrát zmiňovaná „ochrana" a „podpora" (bez uvozovek) Moskvy spočívá, když například zcela opomíjí sféru médií (retranslace vysílání ruských sdělovacích prostředků), školství (stipendijní programy), jakož i regulaci procesu přesídlení a úpravu zjednodušeného režimu nabývání a pozbývání státního občanství, jež jsou za situace přetrvávající masové reemigrace příslušníků slovanských národů z regionu podle mého názoru hlavním směrem humanitární spolupráce Ruska a vybraných sovětských republik ve Střední Asii. Prosim, ať se autorka k otázce nástrojů, prostředků a cílů ruské zahraniční politiky ve vztahu k diaspoře v zemích bývalého Sovětského svazu vyjádří aspoň v průběhu obhajoby (nenašel jsem o tom v její práci souvislejší zmínky). Problém – navzdory úvodní terminologické poznámce – vidím i v častém zmatení pojmů, včetně těch, které jsou pro účely zpracování takto definovaného tématu docela zásadní (integrace vs. asimilace; pobyt vs. bydliště; domovina vs. národní stát; aj.), jakož i banalitách a marginálních vydávaných za stěžejní sdělení (prohlášení Rusů v Tádžikistánu za „zajatce" – str. 23) – stejně jako některé nesrozumitelné pasáže pravděpodobně důsledek doslovného převodu cizojazyčného textu bez rozklíčování jeho významu.

Je to škoda, protože práce má již teď předpoklady k tomu, aby byla obhájena s lepším hodnocením. Týká se to samotného vymezení tématu, jež je podle mého názoru jen s dílčím posunutím akcentů dobře zpracovatelné pro účely závěrečné bakalářské práce, jakož i formulace realistických výzkumných úkolů a cílů.

Základní struktura textu je - přes veškerou rozháranost, danou neobratným vyjadřováním - určitě velice přehledná a nosná. Rovněž tak shromážděná základna pramenů a literatury - po doplnění o vybrané statistické materiály k stavu ruské diaspory v zahraničí - je podle mého názoru vhodně volená, naprosto adekvátní, obsahuje cenné práce předních odborníků na danou problematiku (Kolsto, Peyrouse), a pro účely výstupu tohoto druhu spíše nadprůměrná. Vyžadovalo by to ale větší zručnosti při řemeslném zpracování materiálu a možná i více času na kritické vyhodnocení a promyšlení přečteného.

Celkově konstatuji, že je za předloženým textem vidět kus odvedené práce. Autorka se s náročným tématem popasovala, jak mohla, a zkušeností nabytých při sepsání této práce bude určitě schopna využít v další samostatné tvůrčí činnosti. I z toho důvodu mohu bakalářskou práci Marie Žižkové doporučit k obhajobě. Nejspíše bych ji ale nehodnotil lépe než *dobře* (3).

V Praze 27. května 2012,

Jan Šír